

Repertoire Building Conversation

Repertoire In juni 2016 gaan 4 nieuwe gesprekken/performances in première op de Campus van Europe by People in samenwerking met het Holland Festival en Frascati. In totaal hebben we dan 8 gespreksvormen op het repertoire staan.

- **Agonistische gesprek** geïnspireerd op de theorie van Chantal Mouffe en de praktijk van de Maori
- **Onmogelijk gesprek** geïnspireerd op de praktijk van de Jezuiten
- **Het gesprek zonder woorden** geïnspireerd op de praktijk van de Inuit
- **Samen denken - een experiment** geïnspireerd op de theorie van kwantumfysicus David Bohm
- **Parlement van de dingen** geïnspireerd op de theorie van Bruno Latour en rituelen van de Aboriginals
- **Time Loop Talk** geïnspireerd op de praktijk van Indianen uit het Great-Lake district in Canada
- **General assemblee** geïnspireerd op de praktijk van de Occupy beweging
- **Dansen / Praten** geïnspireerd op de deep-democracy praktijk, ontwikkeld na de apartheid in Zuid-Afrika

Agonistisch gesprek Een goed gesprek tussen tegenstanders. Ontwikkeld in reactie op de filosofe Chantal Mouffe die spreekt over het belang van conflict in de politieke arena en een oproep doet aan de kunsten om mee te werken aan de ontwikkeling van wat zij noemt de agnostische ruimte. De agonist is de tegenstander, niet te verwarren met de antagonist, de vijand. Tussen consensus en oorlog ligt een groot scala aan mogelijkheden waarin we elkaars tegenstanders kunnen zijn en op een vruchtbare manier gebruik kunnen maken van de bestaande verschillen, daar moeten we gebruik van maken, aldus Mouffe. We combineren haar theorie met de praktijk van de Maori die een indrukwekkende manier hebben van omgaan met conflict in de eigen communities. Ze erkennen het conflict in een uitgebreide ontmoeting tussen de beide partijen. Vervolgens vindt er een toenadering plaats in het besef dat beide groepen dezelfde lucht in ademen. En pas dan gaan ze met elkaar in gesprek, liggend. Wij behandelen deze drie stappen als een simpele choreografie waarin de deelnemers steeds andere fysieke houdingen aannemen ten opzichte van elkaar: tegenover elkaar staand, dichtbij elkaar staand, liggend op de rug. De impact van de fysieke houding op de inhoud van het gesprek is enorm. Dit gesprek wordt uitgevoerd met als uitgangspunt een conflict dat daadwerkelijk in de groep speelt en/of een maatschappelijk urgent conflict. Vaak reiken we een aantal voorbeelden aan, zoals het openen of sluiten van de grenzen of de digitale revolutie. De deelnemers beslissen uiteindelijk zelf wat ze met elkaar willen behandelen en aangaan.

Het onmogelijke gesprek Dit gesprek is geïnspireerd op de praktijk van de Jezuiten die er in hun eigen praktijk achter kwamen dat over God spreken vanuit persoonlijk perspectief heel erg ingewikkeld is. Ze ontwikkelde een gespreksvorm waarbij je schrijft en voorleest voordat je spreekt. Wij voeren dit gesprek uit met betrekking tot thema's als God, geld of macht; abstracte thema's die snel leiden tot zeer afstandelijk spreken. Doordat mensen eerst schrijven over een persoonlijke ervaring mbt. het onderwerp, verbinden ze zich er persoonlijk aan en zal ook in het gesprek de persoonlijke verbinding met het onderwerp leidend zijn. Het voorlezen van wat je geschreven hebt is een performance op zich.

Gesprek zonder woorden Dit is een gesprek zonder woorden gebaseerd op de jaarlijkse bijeenkomst van de Inuit, waarbij stamhoofden urenlang samen zitten, elkaar aankijken en niets zeggen. Als inspiratie voor dit gesprek diende ook de performance *The Artist is Present* van Marina Abramovich, waarbij bezoekers één voor één plaatsnemen tegenover Abramovich en beiden elkaar gedurende enige tijd aankijken. De intensiteit die ontstaat wanneer je wel naar elkaar kijkt, maar

niets zegt, is enorm. Dit gesprek laat ons zien en ervaren wat de basis is van menselijk contact en brengt groepen op een hele directe manier samen.

Samen denken - een experiment Dit gesprek verloopt volgens de theorie en praktijk van de Amerikaanse kwantumfysicus David Bohm, waarbij wordt uitgegaan van de zelfregulerende werking van een groep mensen en aldus wordt gesproken door grote groepen mensen zonder gespreksleider. David Bohm doet de bewering dat je nooit alleen denkt en dat je denken altijd verbonden is aan het denken van anderen. Het gesprek is, volgens hem de plek waar je met elkaar de patronen van dit collectief denken kan onderzoeken en onderhouden. Als kwantum fysicus was hij geïnteresseerd in de chaos en onderliggende orde van kleine bewegende deeltjes in stukken metaal. Op latere leeftijd raakte hij geïnteresseerd in de chaos en onderliggende orde in het denken en spreken en roept hij op tot het voeren van gesprekken waarin de chaos, de frustratie en de irritatie gezien mogen worden.

*'People tend to think of common consciousness as 'shared bliss'. That may come; but if it does, i'm saying that the road to it goes through this. We have to share the consciousness that we actually have. We can't just impose another one. But if people can share their frustration and share their different contradictory assumptions and share their mutual anger and stick with it - if everyone is angry together - then you have a common consciousness.'*¹

Parlement van de dingen (premiere juni 2016) We zijn eraan gewend dat de mens spreekt, niet alleen namens zichzelf maar ook namens andere entiteiten: het heelal, het regenwoud, de dieren, de stad. *Parlement van de dingen* is een theorie van Bruno Latour die een pleidooi inhoudt voor het recht van het object. Volgens Latour weigert de mens in het moderne denken de rechten, autonomie en 'agency' (het handelend vermogen) van het object te erkennen. Hij pleit voor een mensvisie waarin de waarden (niet de waarde) van objecten en andere entiteiten een actieve rol spelen. Bij de ontwikkeling van deze gespreksvorm willen wij afstand nemen van het antropocentrisch denken, waarin de mens een plek inneemt in het middelpunt van het bestaan, en ons afvragen wat de relatie is tussen onszelf en de dingen. Kunnen wij spreken namens de dingen? Zitten wij in hen? Staan wij tegenover hen?

Een andere inspiratiebron voor de ontwikkeling van *Parlement van de dingen* is de Council of All Beings, een wereldwijd toegepaste praktijk waarbij onze verhouding tot niet menselijke entiteiten, met name de natuur, wordt onderzocht. Deze 'Council' beroept zich onder andere op een ritueel van de Aboriginals, die zich verbonden weten met de planten, de wolken, een berg, als waren het hun voorouders. Via het gebruik van maskers spreken zij namens deze entiteiten. We willen dit gebruik van maskers inzetten voor het gesprek / de performance en zullen onderzoeken wat het voor ons Westerlingen betekent om namens de dingen, namens de natuur te spreken. Blijft dit een dualistische verhouding, van mens tot ding, of is het denkbaar dat er een andere relatie ontstaat, dat we onszelf een andere plek geven in het universum? *Parlement van de dingen* is een gesprek over de toekomst vanuit het perspectief van de dingen.

Time Loop Talk (premiere juni 2016) Zijn we in staat ons te verplaatsen in de tijd voor ons, de tijd na ons? Indianen uit het Great Lake District in Canada hebben de gewoonte om bij een belangrijke beslissing eerst de voorouders van 7 generaties voor hen en vervolgens hun nakomelingen 7 generaties na hen te raadplegen. Pas in derde instantie onderzoeken ze welke impact de mogelijke beslissing zou hebben op het heden. In het Westen lijkt vaak juist het kortetermijndenken te prevaleren boven het vooruitzien en terugkijken. De toekomst wordt hierdoor een abstracte verte, niet verbonden met de wereld waarin

---

¹ Uit *On Dialogue*, David Bohm

we leven. Kan een relatie met het verre verleden ons helpen om ook een relatie met de verre toekomst aan te gaan?

Geïnspireerd op de praktijk van de Indianen uit het Great Lake District maar ook op een hedendaagse denker als Giorgio Agamben, die spreekt over het belang van een sterke bedding in het verleden voor de blik op de toekomst, ontwerpen we een gespreksmethode in verschillende rondes waarin de deelnemers afwisselend spreken vanuit het perspectief van voorouders, nakomelingen en zichzelf. Kunnen we ons besef van tijd oprekken, de tijd-ruimte waarin we leven en denken vergroten? Op alle niveaus lijkt er een tekort te zijn aan tijd, dagdagelijks, binnen een mensenleven, ten aanzien van de milieucrisis etc. We bevinden ons in een race tegen de klok. We zijn al te laat, zo lijkt het. Wat gebeurt er als we uitzoomen in de tijd: relativeert dit de beslissingen die we nemen of maakt het ze juist extra urgent?

General Assembly (premiere juni 2016) De *General Assembly* vindt plaats met een grote groep mensen op straat. Naast de mensen die zich hiervoor hebben ingeschreven, kunnen ook voorbijgangers die geïnteresseerd zijn, deelnemen. In deze gespreksvorm / performance onderzoeken we hoe we ons verhouden tot de stad, hoe we onszelf zichtbaar en hoorbaar kunnen maken in de publieke ruimte, nu en in de toekomst. We maken gebruik van methodes uit de Occupy beweging (gebaren, de 'human microphone', 'open space'-technologie), maar laten ons ook inspireren door het zogenaamde palaveren van dorpsoudsten onder een boom in het midden van het dorp, zoals dat bijvoorbeeld in Congo wordt gedaan.

We willen toewerken naar een vorm van spreken in het openbaar die geconcentreerd, gefocust en open is. Het gesprek is gericht naar de groep, naar dat wat er besproken wordt, en tegelijkertijd open naar de omgeving, de stad en de mensen die langslopen. We vormen 3 cirkels, waarvan de binnenste de meest geconcentreerde is, de middelste een plek vormt waar men een positie kan innemen en de buitenste de ruimte is waarin men niet of nauwelijks deelneemt. Tijdens de bijeenkomst wisselen de deelnemers regelmatig van cirkel zodat ze verschillende perspectieven op de groep en hun eigen positie kunnen uittesten. Dat wat besproken wordt, vindt ook daadwerkelijk plaats, wordt geactualiseerd. Al sprekend verhouden we ons tot elkaar in de stad. Dit 'Droste effect' binnen het gesprek maakt dat de deelnemers de inhoud van het gesprek voortdurend kunnen toetsen, verrijken en staven met dat wat ze doen. De *General Assembly* sluit aan bij het onderzoek naar nieuwe democratische vormen, dat momenteel in vele Europese steden gevoerd wordt.

Dansen / praten (premiere juni 2016) Deze gespreksmethode is als onderdeel van de 'Deep Democracy' ontwikkeld door het echtpaar Myrna en Greg Lewis tijdens de transitie van apartheid naar democratie in Zuid-Afrika. De techniek is gebaseerd op het aanvaarden van een minderheidsstandpunt als onderdeel van de meerderheid, om zo bestaande hiërarchische structuren in beweging te brengen. Vaak krijgt de antistem (het geluid dat de cynicus, de saboteur laat horen) geen ruimte in onze consensus gerichte maatschappelijke discussies en gesprekken. De cynicus wordt buitengesloten omdat hij/zij niet meewerkt op een manier die door de meerderheid als productief wordt gezien, met als gevolg dat hij/zij een steeds radicalere positie inneemt. Wij willen het niet gevoerde gesprek dat hierdoor ontstaat, juist aangaan en de antistem toevoegen aan het meerderheidsstandpunt. Het gesprek / de performance verloopt volgens het principe van insluiting: we zien verschillende denkbeelden niet als waar of niet waar maar als waar en waar.

Dansen / Praten is een groepsgesprek dat de vorm aanneemt van een choreografie of een constellatie. Mensen gaan met elkaar in gesprek naar aanleiding van een radicale stelling met betrekking tot de toekomst, zoals bijvoorbeeld het volledig sluiten of juist openen van de grenzen. Terwijl ze spreken, blijven de deelnemers in beweging. Wanneer ze het eens zijn met wat wordt gezegd, doen ze een toenadering tot degene die sprak; wanneer ze het oneens zijn met wat wordt

gezegd, nemen ze juist afstand. Op die manier ontstaat een voortdurend veranderende constellatie van mensen, wordt zichtbaar wie zich afzondert, hoe de meerderheid zich gedraagt en hoe iedereen voortdurend positie zoekt tijdens het spreken. We halen de deelnemers af en toe even uit het gesprek om ze een blik te laten werpen op de onderlinge verhoudingen en werken toe naar een vorm waarin zij uiteindelijk zelf deze beweging van in het gesprek zitten en er tegelijkertijd op reflecteren, kunnen maken. Op die manier wordt het gesprek als een dans waarin je wordt meegevoerd en waarnaar je tegelijkertijd kijkt.